

**Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Spraw Zagranicznych**

**Informacja publiczna nt. kierunków i priorytetów polskiej
pomocy zagranicznej i współpracy rozwojowej w 2006 r.**

finansowanej z rezerwy celowej budżetu państwa poz. 62:

„Wsparcie międzynarodowej współpracy na rzecz demokracji i społeczeństwa obywatelskiego, w tym na dofinansowanie Specjalistycznych Studiów Wschodnich Uniwersytetu Warszawskiego oraz implementacja polskiego programu współpracy na rzecz rozwoju”.

Warszawa 2006

Spis treści

Wstęp	3
1. Założenia i priorytety polskiej pomocy zagranicznej.....	3
1.1. Pomoc w zakresie budowania demokracji i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.....	3
1.2. Współpraca na rzecz rozwoju.....	4
Udzielając pomocy zagranicznej należy mieć na względzie następujące mechanizmy stosowane przy wydatkowaniu środków pomocowych:.....	4
2. Rezerwa celowa budżetu państwa na zewnętrzne działania pomocowe	5
3. Mapa działań	6
3.1 Białoruś, Ukraina, Mołdowa, Gruzja	6
3.2 Afganistan, Irak, Wietnam, Angola, Autonomia Palestyńska.....	9
3.3 Państwa bałkańskie.....	12
3.4 Pozostałe państwa WNP.....	12
3.5 Pozostałe państwa Azji i Afryki	13
4. Inne formy pomocy, w tym zagraniczna pomoc wielostronna, trójstronna, humanitarna i żywnościowa	13
5. Specjalistyczne Studia Wschodnie Uniwersytetu Warszawskiego.....	15
6. Informacja i promocja, edukacja rozwojowa oraz obsługa polskiej pomocy zagranicznej.....	15

—

Wstęp

W bieżącym roku doszło do bardzo istotnego zwiększenia wydatków budżetu państwa na tę część polskiej pomocy zagranicznej, również w zakresie współpracy rozwojowej, która jest realizowana przez władze rządowe RP¹. Zgodnie z intencją ustawodawcy, przy uchwalaniu ustawy budżetowej na rok 2006, w przeciwieństwie do środków z lat poprzednich, planowane wydatki ze specjalnie ustanowionej rezerwy celowej nie dotyczą już wyłącznie działań powszechnie uznawanych jako Oficjalna Pomoc Rozwojowa (*Official Development Assistance - ODA*), ale także planowanych inicjatyw w pewnej części nie kwalifikujących się jako ODA, z powodu wybranych metod udzielania pomocy lub uwzględnienia krajów, które nie funkcjonują jako biorcy ODA.

Pomoc zagraniczna stanowi ważny instrument polityki zagranicznej Polski, jest także skutkiem naszych zobowiązań jako kraju wysoko rozwiniętego, członka Unii Europejskiej, NATO i OECD. Z tego statusu oraz z doświadczeń historycznych Polski wynikają zarówno przywileje, jak i zobowiązania. Polska, której demokratyczne przemiany przebiegały pod hasłem solidarności, ma do odegrania istotną rolę promotora solidarności międzynarodowej.

Do zadań polskiej pomocy zagranicznej należy współpraca na rzecz rozwoju oraz wspieranie demokracji i społeczeństwa obywatelskiego, zwłaszcza w państwach znajdujących się w okresie transformacji ustrojowej. Pomoc zagraniczna będzie jednym z istotnych kierunków naszej aktywności międzynarodowej. Doświadczenia Polski w budowie podstaw demokracji i gospodarki wolnorynkowej stanowią niewątpliwą atut w naszych działaniach pomocowych.

Należy także podkreślić, iż pomoc zagraniczna przyczynia się do budowy pozytywnego wizerunku Polski w świecie, a przede wszystkim w krajach będących bezpośrednimi odbiorcami naszej pomocy.

1. Założenia i priorytety polskiej pomocy zagranicznej

1.1. Pomoc w zakresie budowania demokracji i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego

Częścią polskiej pomocy zagranicznej jest wsparcie międzynarodowej współpracy na rzecz wspierania demokracji i społeczeństwa obywatelskiego. Działania w ramach tzw. demokratyzacji obejmują m.in. promocję zasad dobrego rządzenia i rządów prawa oraz monitorowanie i ocenę sytuacji w zakresie przestrzegania praw człowieka oraz podstawowych wolności obywatelskich i pracowniczych. Niezwykle istotne jest również umacnianie niezależności instytucji społeczeństwa obywatelskiego, a także wspieranie solidarności społecznej i międzynarodowej. Ważnym elementem budowania i umacniania demokracji jest popieranie wolnych i niezależnych mediów o zasięgu lokalnym i

¹ Z ogólnej kwoty przeznaczanej na pomoc zagraniczną (głównie współpracę rozwojową), która wyniesie na koniec br. ok. 1 mld PLN, w dyspozycji MSZ znalazło się ponad 85 mln PLN, tj. 5 razy więcej niż w roku 2005. Z pozostałej kwoty, ogromną większość stanowi składka ogólna Polski do budżetu ogólnego UE; ponadto do ww. kwoty ogólnej zaliczane jest finansowanie przez Polskę redukcji zadłużenia krajów-biorców oraz finansowanie grantów w kredytach pomocy związanej.

regionalnym. Umożliwia to społeczeństwu szerszy dostęp do obiektywnej informacji, przełamując szkodliwe monopole w tym zakresie.

Doświadczenia w zakresie budowy społeczeństw obywatelskich i kształtowania pro-demokratycznych postaw społecznych przekazywane będą poprzez promowanie niezależnych inicjatyw edukacyjnych za pomocą programów stypendialnych, staży, seminariów, szkoleń oraz wizyt studyjnych dla liderów społeczności lokalnych, przedstawicieli grup zawodowych i studentów.

Polska pragnie ponadto propagować idee integracji europejskiej, współpracy euroatlantyckiej oraz solidarności międzynarodowej. Jednocześnie prowadzone są działania na rzecz zrównoważonego rozwoju i wolnorynkowych przemian gospodarczych państw okresu transformacji. Dla poprawy skuteczności istotne jest również wsparcie samorządów lokalnych, rozwoju przedsiębiorczości, rolnictwa oraz obszarów wiejskich.

1.2. Współpraca na rzecz rozwoju

Drugą, równie istotną częścią polskiej pomocy zagranicznej jest współpraca rozwojowa, pomoc dla krajów rozwijających się oraz wkład w ogólnoswiatową walkę z ubóstwem i zacofaniem, realizowana z zachowaniem międzynarodowych zasad i procedur związanych z pojęciem Oficjalnej Pomocy Rozwojowej.

Od kilku lat Polska postrzegana jest jako nowy dawca pomocy rozwojowej. Dotychczas, mimo niewielkich środków przeznaczanych na współpracę rozwojową, Polsce udało się odnieść sukces w kilku istotnych dziedzinach, które w przyszłości mogą zaowocować korzyściami dla polskich firm czy organizacji pozarządowych. Pozytywne efekty takich działań jak wspieranie rozwoju samorządności terytorialnej, pomoc w rozbudowie kas pożyczkowo-kredytowych czy doradztwo rolnicze, już dziś wyróżniają nasz kraj spośród innych państw udzielających pomocy rozwojowej. Dlatego tak ważna jest kontynuacja rozpoczętej współpracy w tym zakresie oraz jej rozszerzanie.

Od 1 maja 2004 r. Polska jest członkiem Unii Europejskiej – największego dawcy pomocy rozwojowej. W związku z członkostwem, nasz kraj przyjął na siebie zobowiązania międzynarodowe dotyczące zarówno wielkości zagranicznej pomocy rozwojowej, jak i jej jakości. W maju 2005 r., podczas posiedzenia Rady ds. Ogólnych i Stosunków Zewnętrznych UE (GAERC), Polska zadeklarowała zwiększenie pomocy dla krajów rozwijających się do poziomu 0,17 % PNB do 2010 r. oraz 0,33% do 2015 r. Oznacza to potrzebę zwielokrotnienia środków przeznaczanych na współpracę rozwojową i konieczność dostosowania funkcjonującego w Polsce programu pomocy zagranicznej do nowych wyzwań. Ponadto od dnia przystąpienia do UE, działania Polski na rzecz rozwoju powinny uwzględniać cele wypracowane na forum UE oraz być skoordynowane z działaniami innych państw członkowskich i Komisji Europejskiej w tej dziedzinie. Dotyczy to takich zobowiązań jak respektowanie prawa krajów rozwijających się do określania swoich potrzeb i priorytetów oraz konieczność dostosowania do nich pomocy rozwojowej.

Udzielając pomocy zagranicznej należy mieć na względzie następujące mechanizmy stosowane przy wydatkowaniu środków pomocowych:

- Dofinansowanie dwustronnych projektów pomocowych realizowanych przez organy administracji rządowej, organizacje pozarządowe, sektor prywatny czy instytuty naukowo – badawcze, przy czym podmiot realizujący projekt musi działać

w zgodzie z założeniami polskiej polityki zagranicznej oraz uwzględniać przewagę komparatywną pewnych podmiotów i interes państwa polskiego;

- Dofinansowanie działalności wielostronnych organizacji, programów i funduszy międzynarodowych, przy założeniu, że tego typu mechanizm wsparcia będzie stosowany, gdy nie będzie warunków sprzyjających bezpośrednim działaniom dwustronnym (np. ograniczenie bezpośrednich kontaktów dyplomatycznych i gospodarczych z Polską, lepszy wydźwięk międzynarodowy itp.)

W zależności od rodzaju projektu i jego celu jest możliwość stosowania różnych metod udzielania pomocy zagranicznej. Formą wsparcia mogą być usługi konsultingowe, wsparcie eksperckie, doradztwo techniczne, przekazywanie know-how czy szkolenia wykwalifikowanego personelu. Kolejną z form wsparcia może być wolontariat. Dysponując odpowiednim zapleczem oraz zasobem wykwalifikowanych i doświadczonych kadr, Polska może finansować i wysyłać wolontariuszy, specjalistów w różnych dziedzinach. Należy mieć również na względzie, że działania z zakresu pomocy zagranicznej mogą być realizowane zarówno w Polsce (przy czynnym udziale obywateli kraju partnerskiego), jak i w kraju partnerskim.

MSZ, poprzez szerokie ujęcie sektorów pomocy, dąży do umożliwienia jak najszerszej gamie instytucji krajowych ubiegania się o zdecydowanie większe niż dotychczas fundusze. W kolejnych latach Polska powinna skoncentrować się na kilku dziedzinach aktywności, w których dysponujemy relatywną przewagą w stosunku do innych krajów rozwiniętych i które mogą stać się naszą specjalnością w świecie. Identyfikacja tego typu dziedzin pozwoli Polsce być rozpoznawalną jako kraj – nowy dawca pomocy – w państwach rozwijających się i w okresie transformacji.

2. Rezerwa celowa budżetu państwa na zewnętrzne działania pomocowe

W ustawie budżetowej na 2006 r. przewidziano, że środki na polską pomoc zagraniczną wydatkowane będą z rezerwy celowej (poz. 62) pod nazwą „Wsparcie międzynarodowej współpracy na rzecz demokracji i społeczeństwa obywatelskiego, w tym na dofinansowanie Specjalistycznych Studiów Wschodnich Uniwersytetu Warszawskiego, oraz implementacja polskiego programu współpracy na rzecz rozwoju” w wysokości 85 mln PLN.

Formuła i wielkość rezerwy dają możliwość zwiększenia zakresu pomocy oraz dalszego rozszerzenia listy podmiotów ubiegających się o środki pomocowe, a także rozszerzenia listy krajów priorytetowych o Białoruś i Ukrainę. Możliwe jest zwiększenie Funduszu Małych Grantów oraz zagospodarowania części środków na obsługę programu współpracy rozwojowej, jak również na promocję, informację oraz edukację w zakresie rozwoju międzynarodowego.

18 maja 2005 r., Ministerstwo Finansów przedstawiło koncepcję zwiększenia środków na cel pomocy rozwojowej w latach 2006 – 2010. Zgodnie z propozycją Ministerstwa Finansów, środki na pomoc rozwojową będą rosły systematycznie, tak, aby w 2010 r. Polska osiągnęła współczynnik Oficjalnej Pomocy Rozwojowej do PNB na poziomie 0,17 % (co pozostaje w zgodzie z podjętymi na forum UE zobowiązaniami). Według tej koncepcji, w 2006 r. ODA Polski wyniesie 0,1 % PNB (tj. około 1 mld PLN), w 2007 r. – 0,11 % (1,2 mld PLN), w 2008 r. – 0,12 % (1,4 mld PLN), w 2009 r. – 0,14 % (prawie 1,8

mln PLN) zaś w 2010 r. – 2,3 mln PLN. Ministerstwo Spraw Zagranicznych, zgodnie z dyspozycją Rady Ministrów, potraktowało ten harmonogram jako podstawę planowania i programowania środków na pomoc rozwojową na rok 2006 i kolejne lata.

3. Mapa działań

Jednym z najważniejszych kanałów dystrybucji środków przeznaczonych na pomoc zagraniczną jest pomoc dwustronna. W ramach pomocy dwustronnej mogą być finansowane zarówno typowe działania z zakresu współpracy rozwojowej, jak i te, które nie są kwalifikowane jako ODA. W grupie tej znajdują się również działania realizowane poprzez polskie placówki dyplomatyczne, w ramach tzw. funduszu małych grantów. Projekty dla niektórych państw objęte są ponadto polsko-kanadyjskim programem pomocy trójstronnej.

3.1 Białoruś, Ukraina, Mołdowa, Gruzja

planowana pomoc w 2006 r. – 43.500 tys. PLN

Białoruś

Dobre stosunki ze społeczeństwem białoruskim oraz rozwój Białorusi mają istotne znaczenie dla Polski, która gotowa jest dzielić się swoimi doświadczeniami transformacji ustrojowej. Rezultatem rosnącego zainteresowania sytuacją na Białorusi jest uczynienie pomocy dla społeczeństwa białoruskiego jednym z czołowych priorytetów polskiej pomocy zagranicznej w 2006 r.

Nadrzędnym celem polskiej pomocy dla tego kraju będzie wspieranie demokratycznych przemian, budowa państwa prawa i rozwój społeczeństwa obywatelskiego, czemu służyć będą następujące działania:

- rozpowszechnianie obiektywnych informacji na temat współczesności i historii oraz tożsamości kulturowej Białorusi, zwłaszcza w języku białoruskim;
- zapoznavanie przedstawicieli elit administracyjnych, intelektualnych, politycznych, samorządowych, naukowych i kulturalnych z polskimi i międzynarodowymi doświadczeniami z zakresu:
 - demokracji;
 - poszanowania praw człowieka i praw mniejszości narodowych;
 - solidarności społecznej;
 - integracji europejskiej i współpracy euroatlantyckiej;
 - funkcjonowania wolnego rynku;
- wspieranie niezależnych inicjatyw społecznych, edukacyjnych, informacyjnych i kulturalnych;
- upowszechnianie wiedzy i doświadczeń w zakresie rozwoju sektora pozarządowego, współpracy transgranicznej, szkolnictwa oraz małej i średniej przedsiębiorczości.

Polska będzie finansować także działania, które mają na celu wspieranie instytucji demokratycznych i wolnych mediów, szkolenia dla dziennikarzy, monitorowanie i ocena sytuacji w zakresie przestrzegania praw człowieka i podstawowych wolności.

W ramach zainicjowanego przez premierów Polski i Szwecji tzw. Funduszu "Solidarność" ufundowane zostały stypendia dla studentów z Białorusi, umożliwiające im kontynuację studiów w Polsce. Planowane są również działania w ramach tzw. „małych grantów” administrowanych przez placówkę. Realizowany jest także polsko-kanadyjski program pomocy trójstronnej obejmujący projekty m.in. w Białorusi.

Biorąc pod uwagę, że od roku 2006 Białoruś jest na liście krajów-biorców pomocy ODA OECD, wiele działań pomocowych na rzecz tego kraju może być kwalifikowana jako ODA.

Ukraina

Ukraina jest strategicznym partnerem Polski, a jej demokratyczny rozwój, pełna suwerenność i współpraca z instytucjami europejskimi i atlantyckimi mają dla nas kluczowe znaczenie. Nowe władze ukraińskie rozpoczęły proces głębokich reform społeczno – gospodarczych oraz przejawiają wolę integracji z NATO i Unią Europejską. Pociąga to za sobą zwiększone zapotrzebowanie na pomoc zagraniczną, w tym przede wszystkim na pomoc techniczną w zakresie przekazywania doświadczeń związanych z transformacją ustrojową oraz z procesem dostosowywania prawa, instytucji i gospodarki do wymogów europejskich. Dlatego też Polska zwiększy w 2006 r. swą dotychczasową pomoc dla Ukrainy.

W 2006 r. Polska, wspierając modernizacyjne działania władz Ukrainy, będzie koncentrować pomoc na następujących obszarach:

- integracja europejska (w tym budowa instytucji, takich jak ukraińskie ministerstwo ds. integracji europejskiej, szkolenie ich pracowników, tłumaczenie aktów prawnych);
 - promocja współpracy Ukrainy z instytucjami euroatlantyckimi;
 - budowa zdolności administracji rządowej, w tym współpraca w zakresie rozwoju ustawodawstwa regulującego stosunki społeczne w służbie cywilnej, poprawy efektywności i wyników działalności administracji państwowej oraz profesjonalne kształcenie pracowników służby cywilnej;
 - pomoc w zakresie szeroko rozumianej transformacji gospodarki, ze szczególnym uwzględnieniem tzw. reform drugiej generacji (ład korporacyjny, sektor finansowy i bankowo-ubezpieczeniowy, rynek kapitałowy, instytucje mikrokredytowe, infrastruktura, rynek pracy i zabezpieczenia społeczne), rozwoju sektora małych i średnich przedsiębiorstw oraz prywatyzacji;
 - bezpieczeństwo energetyczne i działania na rzecz energooszczędności gospodarki;
- a także:
- rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich;
 - ochrona środowiska naturalnego oraz utylizacja paliwa raketowego;
 - planowanie i zarządzanie procesami rozwoju gospodarczego;
 - dostosowanie ukraińskiego lotnictwa do europejskich standardów bezpieczeństwa;
 - rozwój struktur lokalnych, w tym samorządów terytorialnych;
 - wsparcie dla rozwoju szkolnictwa prywatnego, rozwój współpracy szkół;
 - wymiana młodzieży.

Z uwagi na zaangażowanie wielu państw rozwiniętych w udzielanie pomocy Ukrainie, celowe wydaje się rozpoczęcie przez Polskę realizacji projektów pomocowych dla tego kraju wspólnie z innymi donatorami. Realizowany jest polsko-kanadyjski program pomocy

trójstronnej, który obejmuje projekty m.in. na Ukrainie. Jednocześnie pewna pula środków przekazana zostanie do dyspozycji Ambasady RP w Kijowie na realizację konkursów na projekty pomocowe dla Ukrainy. Podjęta może zostać ponadto inicjatywa sfinansowania przeglądu gospodarki ukraińskiej na forum OECD.

Pomoc dla Ukrainy w ww. zakresie powinna zostać przekazana przede wszystkim w formie projektowej (wizyty i pobyty studyjne, seminaria, szkolenia, ekspertyzy, tłumaczenie aktów prawnych i dokumentów rządowych i in.), za pośrednictwem polskich instytucji rządowych, jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych oraz przy udziale polskiej placówki, w formie tzw. małych grantów.

Mołdowa

Mołdowa jest krajem o trudnej sytuacji gospodarczej i politycznej (problem Naddniestrza). Obecnie jest to jeden z najbiedniejszych krajów europejskich. Władze mołdawskie podejmują jednak reformy strukturalne i instytucjonalne. Sytuacja polityczna stopniowo stabilizuje się. Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne wykazują poprawę sytuacji gospodarczej. Republika Mołdowy jest jednak w znacznym stopniu uzależniona od pomocy zagranicznej.

W 2006 r. Polska będzie realizować w Mołdowie następujące działania pomocowe:

- wzmacnianie struktur administracyjnych na poziomie centralnym i lokalnym, w tym dostosowanie prawa i administracji do wymogów Unii Europejskiej, zgodnie z "Planem Działania UE-Mołdowa";
- planowanie i zarządzanie procesami rozwoju gospodarczego;
- rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich;
- rozwój małych i średnich przedsiębiorstw;
- sektor usług finansowych, w tym wzmocnienie i konsolidacji unii oszczędnościowo-kredytowych;
- rozwój sektora prywatnego;
- ochrona środowiska naturalnego;
- bezpieczeństwo energetyczne;
- wymiar sprawiedliwości;
- wzmocnienie administracji i kadr dyplomatycznych.

Pomoc dla Mołdowy w ww. zakresie powinna zostać przekazana przede wszystkim w formie projektowej, za pośrednictwem polskich instytucji rządowych, jednostek samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych oraz przy udziale polskiej placówki, w formie tzw. małych grantów. Realizację projektów w Mołdowie przewiduje także polsko-kanadyjski program trójstronny.

Przedsięwzięcia pomocowe dla Mołdowy, finansowane z rezerwy celowej budżetu państwa, powinny być spójne z działaniami realizowanymi w związku z planowanym udzieleniem temu krajowi przez Ministerstwo Finansów kredytu pomocowego o wysokości 15 mln USD na rozwój infrastruktury wodnej i energetycznej.

Gruzja

Gruzja jest państwem, które od czasu objęcia urzędu prezydenta przez M. Szaakaszwiliego przejawia wyraźne zainteresowanie integracją z Unią Europejską i

NATO. Jednocześnie bardzo niski poziom życia w tym kraju, konieczność przeprowadzenia szeregu reform, jak również strategiczne położenie sprawiają, że w najbliższym okresie Gruzja może spodziewać się napływu środków pomocowych, m.in. z Unii Europejskiej i Stanów Zjednoczonych. Z powyższych względów także Polska powinna włączyć się w udzielanie pomocy Gruzji, przede wszystkim w takich dziedzinach jak:

- zwiększanie zdolności instytucjonalnych na poziomie centralnym i lokalnym (w tym pomoc techniczna w zakresie reformy systemu penitencjarnego, pomoc techniczna dla parlamentu, policji);
- planowanie i zarządzanie procesami rozwoju gospodarczego,
- reintegracja byłych żołnierzy oraz zwolnionych pracowników ministerstw spraw wewnętrznych, obrony i sprawiedliwości ze społeczeństwem obywatelskim;
- rolnictwo;
- ochrona środowiska;
- bezpieczeństwo energetyczne.

Poza projektami, wdrażanymi przez polskie organizacje pozarządowe i instytucje rządowe, Polska może też włączyć się w realizację planowanych wspólnie przez Unię Europejską i Stany Zjednoczone działań pomocowych w zakresie dobrego rządzenia. Projekty w Gruzji objęte są także polsko-kanadyjskim programem trójstronnym. Planowane są również działania przy udziale polskiej placówki, w formie tzw. małych grantów.

3.2 Afganistan, Irak, Wietnam, Angola, Autonomia Palestyńska

planowana pomoc w 2006 r. – 8.300 tys. PLN

Afganistan

Afganistan jest krajem, który przez ponad dwadzieścia lat dotknięty był konfliktami zbrojnymi – o ogromnych potrzebach w zakresie podstawowej infrastruktury i wysokim współczynnikiem ubóstwa. Społeczność międzynarodowa wspiera nowe władze Afganistanu w procesie odbudowy struktur państwowych. Wspólnota donatorów odnotowuje duży postęp, jaki dokonał się w ciągu ostatnich 2-3 lat w zakresie rozwoju i stabilizacji Afganistanu. Jednocześnie potrzeby tego kraju są nadal bardzo duże, przede wszystkim w takich obszarach, jak infrastruktura oraz rozwój zasobów ludzkich i instytucjonalnych.

Zgodnie z analizą potrzeb rozwojowych Afganistanu, w roku 2006 Polska powinna skoncentrować swoją pomoc dla tego kraju na następujących obszarach:

- rozwój kadr, w tym głównie wsparcie techniczne w zakresie reformy służby cywilnej i współpraca z Komisją ds. Reformy Służby Cywilnej;
- odbudowa i rozbudowa instytucji pożytku publicznego (szpitali i ośrodków zdrowia, szkół);
- rozminowywanie;
- rozwój działalności rolniczej;
- zaopatrzenie ludności w wodę pitną;
- reforma systemu podatkowego.

Znaczna część środków przekazywana będzie poprzez fundusze wielostronne (np. ARTF – Afgański Fundusz Powierniczy na rzecz Rekonstrukcji, ATF – Antynarkotykowy Fundusz Powierniczy), a także mogą mieć formę pomocy technicznej świadczonej przez polskie organy administracji rządowej lub organizacje pozarządowe (szkolenia, seminaria w Polsce lub Afganistanie). Organizacje pozarządowe mogą także być głównymi wykonawcami projektów z zakresu odbudowy placówek edukacyjnych, szpitali i ośrodków zdrowia. Realizowany jest także polsko-kanadyjski program trójstronny obejmujący projekty m.in. w Afganistanie.

Poza tym planuje się dofinansowanie działań realizowanych w ramach Regionalnych Zespołów ds. Odbudowy (PRTs).

Irak

Aktywny udział Polski w zapewnianiu bezpieczeństwa w Iraku poprzez administrowanie jedną ze stref stabilizacyjnych, a także perspektywy współpracy gospodarczej przy odbudowie kraju powodują zwiększanie przez Polskę zaangażowania w udzielanie pomocy dla Iraku. Konieczne jest wsparcie odbudowy struktur państwowych oraz pomoc w przeprowadzaniu koniecznych reform rynkowych. Czynnikiem sprzyjającym jest postępujący proces demokratyzacji kraju, po przyjęciu przez społeczeństwo irackie nowej konstytucji w październiku 2005 r. oraz po wyborach powszechnych w grudniu 2005 r.

Część polskich środków na pomoc dla Iraku zasili fundusze wielostronne, w tym Międzynarodowy Fundusz Rekonstrukcji Iraku (IRFFI) oraz Fundusz Powierniczy Banku Światowego na rzecz Iraku (WBITF). Poza tym realizowane będą projekty na pomoc techniczną i rozwojową. Działania pomocowe powinny skupiać się w obszarze polskiej strefy stabilizacyjnej. Priorytetem tych działań powinna być pomoc techniczna dla administracji irackiej. Kontynuować należy działania, w tym z udziałem polskich przedsiębiorstw, skierowane na zwiększanie dostępu do wody pitnej. Ze środków na pomoc rozwojową może być także sfinansowane uruchomienie systemu konserwacji zabytków irackich. Zakres i skala polskiej pomocy dla Iraku zależą będzie w dużym stopniu od poziomu bezpieczeństwa w tym kraju.

Planuje się również dofinansowanie działań realizowanych w ramach Regionalnych Zespołów ds. Odbudowy (PRTs).

Wietnam

W Wietnamie funkcjonuje system gospodarki centralnie planowanej. Kraj charakteryzuje się wysokim współczynnikiem ubóstwa. Dla trwającego procesu reform politycznych i gospodarczych cenne mogłyby być doświadczenia polskiej transformacji. Funkcjonuje tu silne, pro-polskie lobby ułatwiające potencjalną współpracę rozwojową i gospodarczą. Czynnikiem sprzyjającym realizacji pomocy rozwojowej dla Wietnamu jest bezpieczeństwo oraz stabilna sytuacja polityczna.

W ramach pomocy dla Wietnamu planowane jest dofinansowanie kredytu pomocowego Międzynarodowego Stowarzyszenia Rozwoju (IDA) na rzecz redukcji ubóstwa (*Poverty Reduction Support Credit Program*). Środki z programu przeznaczone są na cele związane z transformacją gospodarki, polityką społeczną, unowocześnianiem administracji i promocją zasad dobrego rządzenia. Pozostałe środki zostaną

przeznaczone na kontynuację realizowanych dotychczas działań, a więc na modernizację szpitala im. przyjaźni polsko – wietnamskiej w Vinh, na rozbudowę szkoły w Hanoi, a także na nowe działania, m.in. pomoc ekspercka Komisji Papierów Wartościowych i Giełd w zakresie rozwoju rynku kapitałowego czy pomoc techniczna NBP w zakresie bankowości centralnej.

Angola

Angola charakteryzuje się wysokim współczynnikiem ubóstwa. Kraj ten wciąż ponosi gospodarcze i społeczne konsekwencje 27 – letniej wojny domowej, która zakończyła się w 2002 r. Jej PNB rośnie bardzo szybko, ale potencjał gospodarczy związany z posiadaniem poważnych zasobów naturalnych wciąż nie jest wystarczająco wykorzystywany dla rozwoju i podniesienia poziomu życia społeczeństwa. Problem stanowią uchodźcy wewnętrzni (IDPs), których liczbę ocenia się na około 4-5 mln. Ponadto około 500 tys. mieszkańców Angoli schroniło się w sąsiednich krajach. Ich powrót do miejsc zamieszkania stanowi poważne wyzwanie dla gospodarki kraju i jego instytucji. Należy przy tym brać pod uwagę fakt, że dostęp do wielu regionów kraju jest wciąż utrudniony z racji obecności min, stanowiących pozostałość po wojnie domowej. Inną spuścizną wojny jest bardzo duża liczba byłych żołnierzy, których integracja ze społeczeństwem jest jednym z podstawowych warunków długofalowej stabilizacji kraju.

Polska pomoc dla Angoli w 2006 r. będzie koncentrowana na następujących działaniach:

- wsparciu badań geologicznych, rozwoju górnictwa i przetwórstwa ropy naftowej;
- rybołówstwie;
- reintegracji byłych żołnierzy ze społeczeństwem oraz pomocy dla uchodźców wewnętrznych;
- dostarczaniu wody pitnej dla ludności;
- opiece zdrowotnej, w tym walce z chorobami zakaźnymi.

Autonomia Palestyńska

Autonomia Palestyńska została włączona do listy krajów priorytetowych polskiego programu współpracy na rzecz rozwoju z początkiem 2005 r., (zbiegło się to z utworzeniem Przedstawicielstwa RP przy Palestyńskiej Władzy Narodowej w Ramallah). Z powodu skomplikowanej sytuacji politycznej i braku wyraźnego postępu w realizacji procesu pokojowego z Izraelem, ludność Autonomii Palestyńskiej, jest w dużym stopniu uzależniona od pomocy międzynarodowej, przede wszystkim ze strony Unii Europejskiej.

W roku 2006 polska pomoc dla Autonomii będzie skoncentrowana na następujących dziedzinach:

- wspieraniu dobrego rządzenia i wzmocnieniu instytucji państwowych oraz pomocy w rozwoju nowych technik administracyjnych;
- rolnictwie i bezpieczeństwie żywnościowym;
- dostarczaniu wody pitnej, zwłaszcza dla strefy Gazy, a także odnowieniu studni w dolinie Jordanu;
- ochronie zdrowia;
- edukacji,
- szkoleniu kadr dyplomatycznych.

Jednocześnie należy podkreślić, że polska pomoc będzie uwarunkowana korzystnym rozwojem sytuacji politycznej na terenie Autonomii po wyborach, które miały miejsce na początku 2006 r., a także decyzjami dotyczącymi pomocy dla Autonomii Palestyńskiej, które zostaną podjęte na forum Unii Europejskiej.

Polska pomoc przekazywana będzie za pośrednictwem instytucji rządowych, organizacji pozarządowych oraz wybranych organizacji systemu NZ.

3.3 Państwa bałkańskie

planowana pomoc w 2006 r. – 3000 tys. PLN

W roku 2006 Polska zamierza przeznaczyć część środków pomocowych także na wsparcie krajów Europy Południowo – Wschodniej: Albanii, Bośni i Hercegowiny, Macedonii oraz Serbii i Czarnogóry. Polska pomoc dla tych krajów powinna koncentrować się na integracji europejskiej, wspieraniu procesu szeroko rozumianej transformacji ustrojowej, planowaniu i zarządzaniu procesami rozwoju gospodarczego, rozwoju samorządności terytorialnej, reintegracji byłych pracowników sektora obronnego, usuwaniu min przeciwpiechotnych. Pomoc może być udzielana w formie projektowej lub poprzez realizację wspólnych działań międzyrządowych z innymi donatorami, a także z Europejską Agencją Odbudowy.

Pomoc dla tych państw powinna zostać przekazana przede wszystkim w formie projektowej, za pośrednictwem polskich instytucji rządowych, jednostek samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych, a także w przy udziale polskich placówek, w formie małych grantów.

W przypadku, gdy w trakcie br. nie będzie znaczącego zaangażowania ww. podmiotów w pomoc dla Bałkanów, część środków może zostać przekazana na rzecz powołanego przez EBOR Funduszu Zachodnich Bałkanów. Jednocześnie w przypadku Bośni i Hercegowiny celowe jest dofinansowanie funduszu powierniczego zarządzanego przez NATO, Międzynarodową Organizację ds. Migracji (IOM) oraz OBWE. Za właściwą należy uznać także pomoc władzom tego kraju w usuwaniu min przeciwpiechotnych. Jednocześnie Serbia i Czarnogóra znajduje się w grupie państw priorytetowych trójstronnego programu pomocy Polski i Kanady.

W związku z powierzeniem Polsce w ramach inicjatywy Partnerstwa Regionalnego koordynacji obszaru „Wykorzystanie środków pomocowych z budżetu UE”, ze środków przeznaczonych na pomoc zagraniczną dofinansowane zostaną projekty przygotowane dla Albanii, Bośni i Hercegowiny, Chorwacji, Macedonii oraz Serbii i Czarnogóry w zakresie dzielenia się doświadczeniami z okresu przygotowań do członkostwa w UE w aspekcie wykorzystywania środków pomocowych z budżetu UE.

3.4 Pozostałe państwa WNP

planowana pomoc w 2006 r. – 3.500 tys. PLN

Realizując polski program współpracy na rzecz rozwoju w 2006 r., MSZ zamierza również przekazać część środków na pomoc dla innych niż Białoruś, Ukraina, Gruzja i Mołdowa krajów b. ZSRR. Chodzi tu m.in. o Federację Rosyjską, Armenię i Azerbejdżan oraz kraje Azji Centralnej – byłe republiki ZSRR, tj. Kazachstan (kraj o znaczącej ilości skupisk polonijnych), Uzbekistan (pomoc w ratowaniu zasobów Morza Aralskiego), Kirgistan, Tadżykistan i Turkmenistan.

Finansowane mogą być, przykładowo, działania edukacyjne, wymiana młodzieży, inicjatywy transgraniczne (w szczególności Obwód Kaliningradzki), a także rehabilitacja infrastruktury.

Pomoc dla ww. grupy państw powinna zostać przekazana przede wszystkim w formie projektowej, za pośrednictwem polskich instytucji rządowych, jednostek samorządu terytorialnego, instytucji naukowo-dydaktycznych oraz organizacji pozarządowych, a także przy udziale polskich placówek, w formie tzw. małych grantów. Kraje Azji Centralnej znajdują się także w grupie państw priorytetowych polsko-kanadyjskiej współpracy trójstronnej.

3.5 Pozostałe państwa Azji i Afryki

planowana pomoc w 2006 r. – 2.500 tys. PLN

W 2006 r. – podobnie jak w poprzednich latach – MSZ finansować będzie przedsięwzięcia pomocowe w ramach tzw. Funduszu Małych Grantów. Ze środków tych dofinansowywane będą różne projekty pomocowe w krajach partnerskich, najczęściej drobne, takie jak remont dachu szkoły, zakup komputerów dla ośrodka kultury czy wybudowanie kilku studni. Przedsięwzięcia będą dofinansowane na wniosek Ambasad RP w krajach rozwijających się. W ubiegłych latach pomocą z Funduszu Małych Grantów objęto kraje Afryki Subsaharyjskiej oraz Kambodżę i Mongolię.

Należy podkreślić, że drobne projekty pomocowe realizowane często w krajach odległych od Polski mają bardzo duże znaczenie dla promocji naszego kraju, w tym wśród miejscowych elit. Nierzadko zdarza się, że przekazanie informacji o zrealizowanym projekcie pomocowym otwiera drogę do kontaktów w sferze politycznej, gospodarczej czy kulturalnej. Kraje Afryki Subsaharyjskiej znajdują się również w grupie krajów priorytetowych polsko-kanadyjskiej współpracy trójstronnej.

Część środków przeznaczonych na Fundusz Małych Grantów sfinansuje projekty pomocowe realizowane przez Ambasadę RP w Demokratycznej Republice Konga w porozumieniu z dowódcą Polskiego Kontyngentu Wojskowego w tym kraju, w związku z pobytem ww. kontyngentu w DRK w 2006 r.

4. Inne formy pomocy, w tym zagraniczna pomoc wielostronna, trójstronna, humanitarna i żywnościowa

planowane dofinansowanie w 2006 r. – 19.700 tys. PLN

Polska, zdobywając dopiero doświadczenie w zakresie pomocy zagranicznej, dążyć będzie konsekwentnie do świadczenia przede wszystkim pomocy bilateralnej oraz angażującej co najwyżej kilku partnerów rozpoznawalnych dla kraju-biorcy, jednak w wielu przypadkach nieuniknione, a w innych wskazane, będzie korzystanie z pośrednictwa instytucji międzynarodowych. Można przy tym założyć, że obok instytucji międzynarodowych dysponujących znaczącym doświadczeniem w zakresie udzielania pomocy rozwojowej w formie ODA, Polska uzyska możliwość większego niż do tej pory zaangażowania się w projekty instytucji o charakterze wielostronnym, zajmujące się dystrybucją środków, wspierających rozwój demokracji, poszanowania praw człowieka i rozwój wolnego rynku.

Najwięcej inicjatyw wielostronnych wspierających redukcję ubóstwa, rozwój gospodarczy i społeczny krajów najslabiej rozwiniętych, a także rozwój demokracji i społeczeństwa obywatelskiego stworzonych zostało w ramach Systemu Narodów Zjednoczonych. Agendy, programy i fundusze Narodów Zjednoczonych dzięki wieloletniej, trwałej obecności w najbardziej potrzebujących krajach świata posiadają rozległą, ekspercką wiedzę na temat rzeczywistych potrzeb w poszczególnych dziedzinach i w poszczególnych miejscach świata. Przekazując pomoc w formie wielostronnej Polska ma zatem pewność wspierania inicjatyw najważniejszych z punktu widzenia poszczególnych biorców lub rozwiązania najbardziej palących problemów. Równie ważną kwestią jest wzmocnienie pozycji Polski we wszystkich organach ONZ (zwłaszcza wybieralnych i kadencyjnych) poprzez wsparcie finansowe Systemu Narodów Zjednoczonych. W roku 2006 wsparcie otrzymają najprawdopodobniej UNAIDS, APOC, GFATM, OHCHR, UNRWA, MOP, UNHCR, UNICEF, UNDP, UNESCO oraz ODIHR.

Ponadto ze środków przeznaczonych na działania pomocowe o charakterze wielostronnym dofinansowane zostaną m.in. następujące przedsięwzięcia:

- działania wielostronne w zakresie pomocy na rzecz handlu (aid for trade);
- projekt w zakresie konserwacji zabytków realizowany przez polskie podmioty w Iraku i koordynowany przez UNESCO;
- wkład Polski do programu SIGMA realizowanego w ramach OECD i dotyczącego pomocy technicznej w dziedzinie rozwoju zdolności administracyjnych Ukrainy.

W roku 2006 realizowana jest także polsko-kanadyjska współpraca dot. projektów trójstronnych, w ramach II fazy kanadyjskiego programu ODACE (Oficjalny Program Pomocy Rozwojowej dla Europy Środkowej). Należy podkreślić, że współpraca o charakterze trójstronnym jest zgodna z promowanymi obecnie na forum międzynarodowym, w tym w UE i OECD, zasadami efektywności pomocy.

Podobnie jak w latach poprzednich, Polska przewiduje również przeznaczenie środków na pomoc humanitarną. Zgodnie z jej unijną definicją, pomoc humanitarna to nie tylko pomoc natychmiastowa i ratownicza mająca na celu ratowanie i ochronę życia w czasie sytuacji krytycznych i bezpośrednio w ich następstwie oraz w czasie klęsk żywiołowych, ale również:

- a) udzielanie koniecznej pomocy i wsparcia ludziom narażonym na długotrwałe kryzysy oraz „zapomniane kryzysy”;
- b) przeprowadzanie krótkoterminowych prac związanych z odbudową i rekonstrukcją, szczególnie w zakresie infrastruktury i sprzętu, w ścisłej współpracy z instytucjami lokalnymi, biorąc pod uwagę, o ile to możliwe, długoterminowe cele rozwoju;
- c) pokonywanie trudności związanych z konsekwencjami migracji ludności (uchodźcy, przesiedleńcy (IDPs) i repatrianci) spowodowanymi przez klęski żywiołowe lub katastrofy wywołane działalnością człowieka.

Pomoc humanitarna może być wykorzystywana w celu finansowania kupna i dostarczania wszelkich produktów oraz sprzętu potrzebnego do realizacji akcji humanitarnych, włączając w to budowę mieszkań lub schronień dla ofiar, budowę i rekonstrukcję dostępu do wody i sanitariatów.

Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania, polska pomoc humanitarna powinna być realizowana poprzez polskie organizacje pozarządowe oraz wpłaty na rzecz międzynarodowych organizacji, działających w sytuacjach wymagających interwencji humanitarnych. Ze względu na specyfikę pomocy humanitarnej nie jest możliwe z góry zaprogramowanie wpłat.

Mając na względzie dotychczasowe zaangażowanie Polski w działania humanitarne na rzecz Pakistanu (po trzęsieniu ziemi, jakie miało miejsce w październiku 2005 r.), część polskich środków zostanie przeznaczona na działania związane z krótkoterminowymi pracami związanymi z odbudową i rekonstrukcją, w tym z budową mieszkań lub schronień dla ofiar oraz budową i rekonstrukcją dostępu do wody i sanitariatów.

W 2006 r. Polska w znacznie większym stopniu, niż to miało miejsce dotychczas włączy się w przekazywanie pomocy żywnościowej i w zapewnienie krajom rozwijającym się bezpieczeństwa żywnościowego. Pomoc żywnościowa Polski podlegać będzie ścisłej koordynacji, zarówno z innymi donatorami, jak krajami-biorcami tej pomocy z uwagi na obowiązującą zasadę, iż pomoc żywnościowa nie może wywoływać jakichkolwiek niekorzystnych skutków dla produkcji i handlu krajów-beneficjentów. Aktualnie nasz kraj jest tymczasowym członkiem Konwencji o Pomocy Żywnościowej (1999). Po dokonaniu jej ratyfikacji do 30 czerwca 2006 r., przekazując pomoc żywnościową, Polska będzie korzystać ze wsparcia Wspólnoty w zakresie rozeznania potrzeb państw słabo rozwiniętych i programów Wspólnoty w tym zakresie. Podobną rolę będzie spełniał Światowy Program Żywnościowy (WFP), z którym MSZ rozpoczęło aktywną współpracę umożliwiającą w najbliższym czasie włączenie Polski do realizacji pomocy żywnościowej uwzględniającej własne priorytety polityki współpracy rozwojowej.

5. Specjalistyczne Studia Wschodnie Uniwersytetu Warszawskiego

planowane dofinansowanie w 2006 r. – 1.500 tys. PLN.

W 2006 roku kontynuowane będzie dofinansowanie w ramach rezerwy budżetowej Specjalistycznych Studiów Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego.

6. Informacja i promocja, edukacja rozwojowa oraz obsługa polskiej pomocy zagranicznej

planowane dofinansowanie w 2006 r. – 3000 tys. PLN

Polska należy do grona nowych dawców pomocy rozwojowej. Zarówno w polskim społeczeństwie, jak i wśród międzynarodowej opinii publicznej, nowa rola Polski jest nadal mało znana i często niezrozumiała. Polskie społeczeństwo cały czas postrzega Polskę jako kraj biedny, który jest przede wszystkim biorcą, a nie dawcą pomocy. Istnieje ponadto niewielka świadomość potencjału i relatywnej przewagi Polski w porównaniu z innymi donatorami w niektórych dziedzinach pomocy zagranicznej, zwłaszcza w odniesieniu do krajów Europy Wschodniej przechodzących transformację.

Polski program pomocy zagranicznej wymaga ukierunkowanych i systematycznych działań informacyjnych i promocyjnych. Ich adresatami będą obywatele, organizacje i instytucje w Polsce, kraje i społeczeństwa będące biorcami polskiej pomocy, a także inni partnerzy zagraniczni, tacy jak rządy innych państw-dawców i organizacje międzynarodowe. O realizacji programu i rosnącym zaangażowaniu Polski w międzynarodową współpracę na rzecz rozwoju będą informować drukowane materiały o charakterze cyklicznym i tematycznym.

We wrześniu 2006 r. zostanie uruchomiona specjalna strona www.polskapomoc.gov.pl, w całości poświęcona polskiemu programowi pomocy zagranicznej. Zadaniem strony będzie zaprezentowanie tematyki pomocy zagranicznej i działań podejmowanych w tym zakresie przez Polskę. Podmiotom zainteresowanym współpracą z Departamentem Współpracy Rozwojowej MSZ przy wdrażaniu programu strona umożliwi dostęp do danych na temat procedur konkursowych. Strona będzie pełniła zadania promocyjne i edukacyjne oraz będzie zawierać wszystkie niezbędne informacje dla prasy.

Planowane jest także rozszerzenie różnorodności i skali zapoczątkowanych w latach ubiegłych działań z zakresu edukacji rozwojowej. Ich celem będzie poszerzenie wiedzy wybranych grup polskiego społeczeństwa na temat międzynarodowego rozwoju i ułatwienie zrozumienia globalnych współzależności pomiędzy krajami rozwiniętymi a krajami rozwijającym się przechodzącymi transformację ustrojową. Uruchomiona zostanie druga edycja konkursu grantowego na projekty edukacyjne organizacji pozarządowych skupione wokół Tygodnia Edukacji Globalnej, odbywającym się w trzecim tygodniu listopada. Przewidywane są także działania mające na celu wzmocnienie potencjału polskich organizacji pozarządowych i instytucji edukacyjnych w zakresie edukacji rozwojowej: opracowanie odpowiednich materiałów edukacyjnych, wizyty studyjne w zagranicznych ośrodkach zasobów edukacyjnych, współpraca z nauczycielami zainteresowanymi podniesieniem kwalifikacji dydaktycznych w zakresie rozwoju międzynarodowego oraz ośrodkami akademickimi wprowadzającymi tematykę współpracy rozwojowej do programów kształcenia studentów.